

XXVIII. Proljetna škola školskih knjižničara RH
Primjena strategija učenja i upravljanja informacijama u školskom
knjižničarstvu
Zadar, 7.-9. travnja 2016.

**Procesi koji daju smisao postojanja školskoj
knjižnici: što se (sve) događa na putu od
informacija do stvaranja novog znanja**

Dr. sc. Ivanka Stričević
Sveučilište u Zadru
istricev@unizd.hr

Pozadina – iz perspektive očekivanja...

- ▶ Visokoškolsko obrazovanje – što se očekuje od studenata?
 - ▶ Razvijene vještine učenja
 - ▶ Osposobljenost za znanstveno-istraživački rad
 - ▶ Upravljanje informacijama
 - ▶ Osposobljenost za pristup i postupanje s informacijama
 - ▶ Kompetencije za cjeloživotno učenje
-

ACRL Framework for Information Literacy for Higher Education

- ▶ **Informacijska pismenost kao metapismenost:**
 - ▶ **IP je sklop integriranih sposobnosti** koji obuhvaća pronalaženje informacija, razumijevanje kako se informacije proizvode i vrednuju te korištenje informacija za stvaranje novog znanja i etičnu participaciju u zajednicama učenja

6 ključnih koncepata informacijske pismenosti

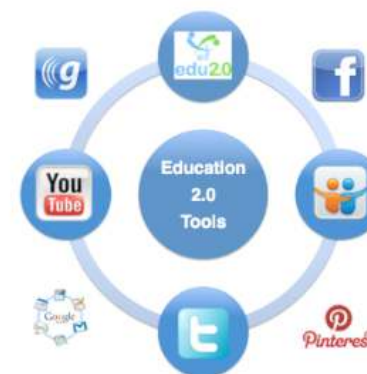
- Pitanja konteksta, kreiranja informacija kao procesa, vrijednosti informacija, istraživanja i istraživačkog učenja, znanstvene komunikacije i istraživanja informacija kroz strateški usmjereno pretraživanje
-

Promjene ...

- ▶ Nekad: učitelj/udžbenik prvi i često jedini izvor informacija
- ▶ Danas: dijete u obrazovni sustav dolazi s mnoštvom informacija
 - ▶ Kakva je uloga *učitelja*?
- ▶ Promjena strategija učenja
 - ▶ Problemsko, projektno, istraživačko i učenje na resursima
 - ▶ Vođenje kroz proces učenja

Promjene u informacijskom okruženju

- ▶ Današnje doba – obilježeno novim načinima pristupa i prijenosa informacija i novim načinima komunikacije

 DIGITALNO DOBA

- **Učenje u digitalnom okruženju bitno se promijenilo**
- **Najveće promjene događaju se u pristupanju i postupanju s informacijama**
- **Znati postupati s informacijama u stvaranju novog znanja**

Digitalno

- ▶ Digitalno doba
- ▶ Digitalno okruženje
- ▶ Digitalna pismenost
- ▶ Digitalni formati...

- Digital art
- Digital control
- Digital architecture
- Digital infinity
- Digital divide
- Digital electronics
- Digital native
- Digital physics
- Digital recording
- Digital Revolution
- Digital video
- Digital-to-analog converter

Digitalno doba:
„razdoblje u ljudskoj
povijesti
karakterizirano
promjenom s
tradicionalne industrije u
industriju baziranu na
kompjutorizaciji
informacija”

Nakon industrijske –
digitalna revolucija

▶ eeeeeee... (...elektroničko)

e-knjige, e-nakladništvo, e-Hrvatska, e-račun, e-škola, e-učenje

Digitalna pismenost obuhvaća, hardver, softver, aplikacije, alate, mrežnu komponentu te sadržaje i usluge koje se isporučuju i kreiraju
Osobe koje imaju vještine korištenja navedenog u različite svrhe i u interakciji s drugima nazivaju se **digitalni građani** - „digital citizens”

Sposobnost razumijevanja i korištenja informacija u različitim formatima i iz različitih izvora uz korištenje računala
(Gilster, Paul: Digital Literacy, 1997)

Digitalni domorodci i digitalni imigranti *texto i techno generacije*

Nije dovoljno
znati pristupiti –
razumijevanje i
više vještine
mišljenja

a ciber briefing paper

information behaviour of
the researcher of the future

11 January 2008

 UCL

Google generacija

- ▶ Doživljavaju pretrpanost informacijama
 - ▶ Imaju problem postavljanja strategije pretraživanja
 - ▶ Nesigurni su pri pretraživanju; biraju nasumce
 - ▶ Nisu skloni kritičkom isčitavanju
 - ▶ Neispravne strategije rješavanja problema (kopiranje, tolerancija na pogreške...)
 - ▶ *Copy-paste*
 - ▶ Donose zaključke na temelju malog broja (često slučajnih) informacija
 - ▶ Pokazuju sklonost za vizualnim informacijama više nego za tekstualnim
 - ▶ Žele raznovrsna iskustva učenja
 - ▶ Preferiraju brze informacije u kratkim odlomcima radije nego cijeli tekst
 - ▶ Rade više zadataka istovremeno (multitask)
 - ▶ Nestrpljivi su i nemaju toleranciju na odgodu
 - ▶ Smatraju svoje vršnjake vjerodostojnijim izvorima informacija od autoriteta
 - ▶ Imaju potrebu stalno biti na internetu
 - ▶ Uče na svojim greškama radije nego da prvo nauče, pa rade
 - ▶ Slabo razumiju i nedovoljno poštuju intelektualno vlasništvo
 - ▶
 - ▶ Ima li razlika u odnosu na odrasle koji se koriste istim alatima i servisima?
-

„pismenosti 21. stoljeća”

▶ UNESCO, 2008. (Horton)

▶ „pismenosti preživljavanja”

- ▶ osnovna, računalna, medijska, kulturalna, e-učenje, informacijska

▶ **informacijska pismenost** je krovna

- ▶ Pristup
- ▶ Lociranje/pronalaženje
- ▶ Vrednovanje
- ▶ Korištenje

▶ Danas u IP težište na korištenju – što se s informacijama čini (od pristupa do stvaranja novog znanja)

- poznavati razne vrste izvora i mogućnosti pristupa informacijama
 - posjedovati sposobnosti postavljanja učinkovite strategije pretraživanja
 - od dostupnih informacija odabrati onu relevantnu i kvalitetnu
 - interpretirati rezultate
 - sintetizirati novo znanje te učinkovito i valjano prenijeti znanja drugima
-

Informacijski pismena osoba ...

- ▶ **zna učiti jer zna kako je znanje organizirano**
(ALA 1989)
 - ▶ prepoznaje informacijsku potrebu
 - ▶ zna da je točna i potpuna informacija osnova za inteligentno donošenje odluka
 - ▶ oblikuje upit temeljen na informacijskim potrebama
 - ▶ uspješno indentificira potencijalne izvore informacija
 - ▶ razvija uspješne strategije pretraživanja
 - ▶ zna pristupiti izvorima informacija
 - ▶ procjenjuje i vrednuje informaciju
 - ▶ organizira informacije za praktičnu primjenu
 - ▶ integrira nove informacije u postojeći korpus znanja
 - ▶ koristi informacije za kritičko mišljenje i rješavanje problema
 - ▶ djeluje u određenom kulturnom i društvenom kontekstu, preuzima odgovornost
-

Poučavanje postupanju s informacijama...

- ▶ Dva istaknuta trenda (Limberg i Sundin, 2006.)
 - ▶ Moćni razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija
 - ▶ Učenik u središtu i pedagoška usmjerenost na problemsko učenje

Utjecaj na teoriju i praksu:

pomak od traženja i pronalaženja informacija na
korištenje informacija

stvarati novo znanje od informacija iz različitih izvora

Uključuje:

razumijevanje u kontekstu; kritički diskurs; odgovornost prema sebi i
drugima

Pismenosti ...

- ▶ Informacijska pismenost
- ▶ Medijska pismenost
- ▶ Digitalna pismenost
- ▶ Preklapanja i razlike

Novi koncept:

Metapismenost

- ▶ Redefiniranje IP
 - ▶ Kako učenici komuniciraju kreiraju i distribuiraju informacije u participativnom okruženju
-

**Informacijska
pismenost**

generičke vještine

kontekstualne vještine

*razvijaju se u suradnji učitelja i
knjižničara*

Školska knjižnica ...

- ▶ ... u izgradnji kapaciteta za učenje u 21. stoljeću (Lyn Hay, 2009) – koncept **CISSL** – Quality teaching, Todd & Kuhlthau, 2003

Center for International Scholarship in School Libraries

- ▶ Programi školske knjižnice (kroz konstruktivističko i istraživačko učenje) omogućuju učenicima:
 - ▶ izgradnju znanja
 - ▶ razvoj znatiželje i motivacije
 - ▶ formulaciju relevantnih usmjerenih pitanja
 - ▶ angažiranost u korištenju složenih informacijskih izvora koji odgovaraju informacijskoj potrebi
 - ▶ postupanje s problematičnim informacijama
 - ▶ razumijevanje znanja koja odražavaju stvarni svijet
 - ▶ upravljanje afektivnim dimenzijama (dilemama, nesigurnošću, tjeskobom) tijekom istraživačkog procesa
-

Učenici su sposobni:

- ▶ primijeniti kritičko mišljenje u stvaranju, propitivanju i konstruiranju ideja koje vode razumijevanju
 - ▶ zaključivati na temelju argumenata
 - ▶ stvarati smislene zaključke, kreativne solucije, predvidjeti i planirati akcije
 - ▶ graditi i prezentirati novo znanje na siguran, etičan i odgovoran način
 - ▶ razviti vještine učenja u svrhu izgradnje i provjere novog znanja
 - ▶ razviti samopouzdanje i samostalnost u učenju
-
- ▶ „Ohio studije”:
 - ▶ Ključno za učenike da bi imali osjećaj postignuća i motivaciju za učenje – osjećati se ugodno u knjižnici kao prostoru i ugodno u komunikaciji s knjižničarima
-

Istraživanje pokazalo – *neki naglasci*

- ▶ Proširenjem pristupa i raspoloživosti tehnologija nije unaprijeđena informacijska pismenost
- ▶ Učenici mogu uvidjeti i povezati intervencije (pomoć) učitelja i knjižničara sa svojim uspjehom u učenju
- ▶ Uvjet za razvoj čitateljske kulture je suradnja učitelja i knjižničara (odnosi se na digitalne i tekstove na papiru)
- ▶ Knjižnica otvorena cijeloj školi - stvaranje pismene škole
- ▶ Kvalitetni izvori – usmjereni na nastavne potrebe i izvannastavne aktivnosti i interese

Uloga školske knjižnice u 21. stoljeću (Schibsted, 2005.)

„mjesto suradnje, djelovanja, kreativnosti, interaktivnosti i istraživanja, online i offline”

Koje su sposobnosti potrebne učenicima/studentima da se mogu služiti ovakvim izvorima učenja?

<https://www.youtube.com/watch?v=xKU1LMI3CZM>

Do čega u konačnici dolazimo?

- ▶ Usmjerenost na tehnologije (i „niže vještine mišljenja”) ili na više vještine mišljenja i vođenje kroz istraživački proces?
- ▶ Digitalna pismenost nije dovoljna za informacijsku pismenost – postupanje s tehnologijom nije dovoljno za informacijsku pismenost
- ▶ Gdje je uloga školskog knjižničara u „zonama intervencije”?
Tko vodi u vođenom istraživanju?
 - ▶ Knjižničari svakodnevno u susretu s djecom koja s nesigurnošću prolaze kroz istraživački proces
- ▶ Vratiti se izvornom

► Information Search Process C.C. Kuhlthau

Tasks Initiation Selection Exploration Formulation Collection Presentation Assessment

Feelings
(affective)

uncertainly	optimism	confusion	clarity	sense of	satisfaction or
	frustration		doubt	direction/	disappointment
					confidence

Thoughts
(cognitive)

vague -----> focused

----->

increased interest

Actions
(physical)

seeking relevant information -----> seeking pertinent information

exploring documenting

Zone of Intervention: the critical point / need for instruction

GUIDED INQUIRY

Podaci o izvorima

- Slike preuzete s <https://images.google.hr/>
 - ▶ Limberg, L.; Sundin, O. (2006) Teaching information seeking: relating information literacy education to theories of information behaviour, // Information Research, 12(1) paper 280. <http://InformationR.net/ir/12-1/paper280.html>
 - ▶ Horton, F.W. Understanding Information Literacy: A Primer (2007) UNESCO
 - ▶ Information behaviour of the researcher of the future: A CIBER briefing paper (2007) https://www2.warwick.ac.uk/study/cil/courses/professionaldevelopment/wmcett/researchprojects/dialogue/the_google_generation.pdf
 - ▶ Kuhlthau, C, Caspari, A., & Maniotes, L. (2007) Guided Inquiry: Learning in the 21st Century. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited
 - ▶ Schibsted, E. (2005) U: La Marca, S. (2010) Designing the learning environment. Australian School Library Association
 - ▶ Radovi Rossa Todda i Carol Kuhlthau – *vidi* Center for International Scholarship in School Libraries, <http://cissl.rutgers.edu/>
-